

Lapsi ja seksuaalisuus

Raisa Cacciatore

Lastenpsykiatri

Nuorisolääkäri

Tietokirjailija

Asiantuntijalääkäri

VÄESTÖLIITTO

Tampere 6.3.2019

Omat tutkimukset:

Tilanne nyt Suomessa

Tarpeet

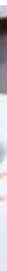
**Vanhemmat ja
ammattilaiset**

- **Mitä lapset ilmentää käytöksessään?**
- **Mitä lapset kysyvät ja mitä aikuiset vastaavat?**
- **Mitä ongelmia lasten terveen seksuaalisen kehityksen tukemisessa**

LASEKE-tutkimukset 2013 ja 2014 ("Pusuhippaa, lääkrileikkejä ja haikaravauvoja

- tavallista tai tarua päivähoidon ja kotien arjesta")

Lapsen seksuaalikasvatuksen ympäristöt

Vaikeuksia

- Sanat; Lapsia kasvatetaan, mutta ei haluta puhua “seksuaalikasvatuksesta”
- Ammattilaiset ja vanhemmat eivät puhu aiheesta keskenään
- Koulutuksen ja mallien puute
- Tietämättömyyttä ja uskomuksia
- Omat kokemukset ja “silmälasit”

Aikuiset vastaavat sattumanvaraisesti

- **Ei suunnitelmallista.**
- **Kokonaisvaltaisen,
ikätaoisen
kehotunnekasvatuksen
sisältöä ei tunneta.**

Miten varhaiskasvattaja toimii?

Aktiivinen

- Tavallista, tärkeää
- Luonnollinen osa työtä

Mahdollistaa

- Hyväksyvä ilmapiiri
- Saatavilla olo

Vastaa

- Vain jos lapsi kysyy
- Lupa lapselta

Kieltäytyy

- Ei kuulu varhaiskasvatukseen
- Ei tässä iässä

Kuuluuko seksuaaliaksavatus päiväkotiin?

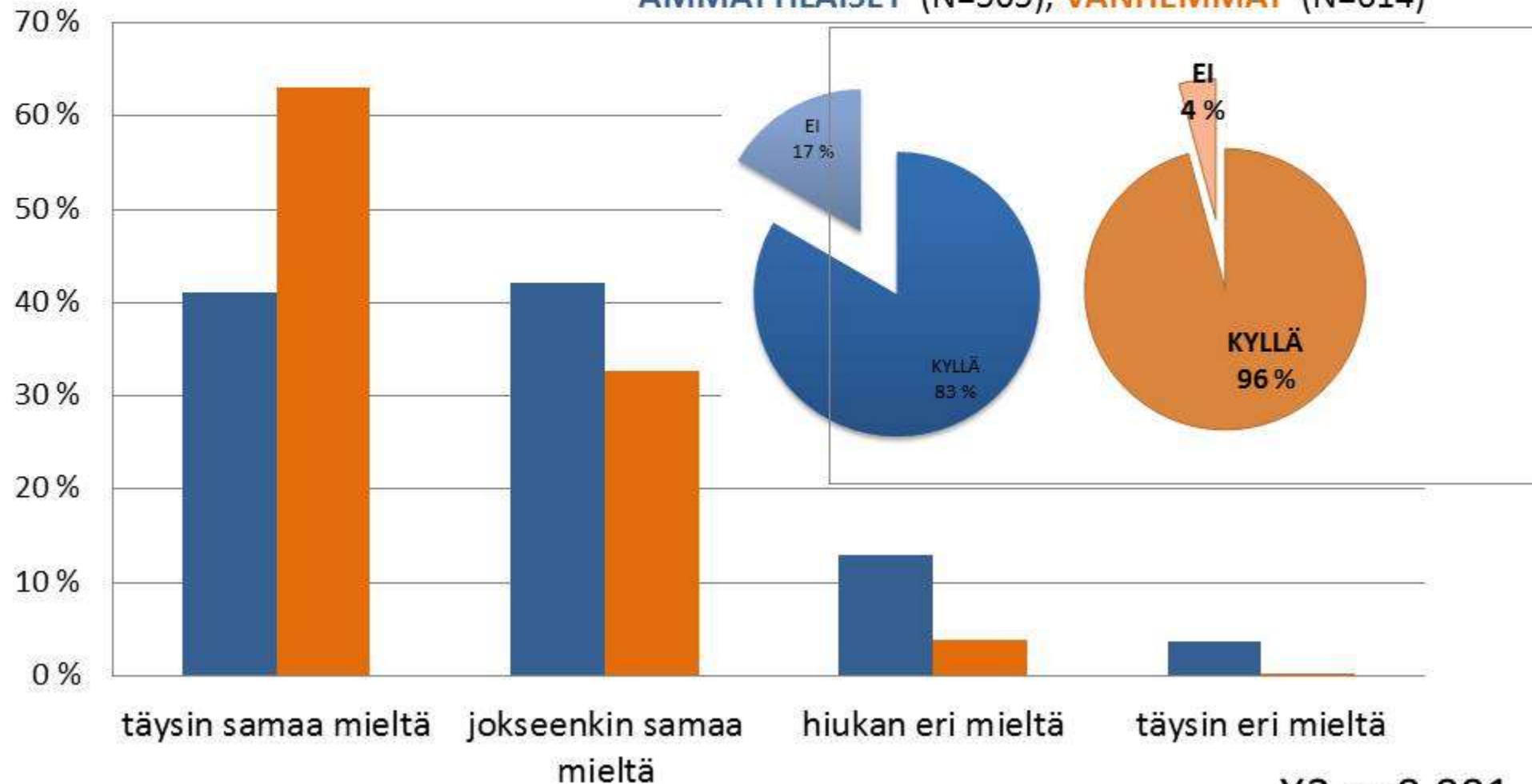

Anissa Teresia @AnissaTeresia · 30.5.2017

Kuuluuko seksuaalikasvatus päiväkotiin? Miksikäs ei, jos sen pystyisi toteuttamaan ikätasoisesti ja vanhemmat hyväksyvät asian.

Lasten seksuaalissältöiset leikit ovat normaaleja (esim. toisen tutkiminen, wc käynti yhdessä ja sukupuolielimistä puhuminen)

AMMATTILAISET (N=505), VANHEMMAT (N=614)

X2 p<0.001

Vanhemmat pelkäävät **huonoa** seksuaalikasvatusta, kuten

- peritty häpeä
- kauhistelu, hyihyi, syntiä
- saarnaamista, lässytystä, tekopyhää
- vääriä asenteita
- ahtaat sukupuoliroolit
- ahdistava tieto, pelottelu pedofiileillä
- liian varhainen tieto
- ei-ikätasoiisiin tekoihin yllyttävää

Vanhempien kommentteja lasten seksuaalisuudesta

- viatonta läheisyyttä
- ilman häveliäisyyttä
- fyysinen ja rakastava
- myönteinen ja arvokas
- hieno ja kaunis
- luonnollinen ja normaali
- pissakakkajuttuja
- lasten välisiä ihastuksia
- iloista, pelleilevää
- ihmetellään, koetaan, oivalletaan
- mielihyvää
- iloa itsestä ja olemassaolosta
- olla lapsi mahdollisimman pitkään

Mikä on seksuaalista?

”Lapset eivät kysele tai toimi seksuaalisesti.”

”Työskentelen alle 3-vuotiaiden ryhmässä, missä lapset yleensä alkavat kertoa, että heillä on pimppa tai pippeli. Harvoin kysytään mitään seksuaalisuuteen tai seksiin liittyvää.”

”Olen pienten puolella, jossa ei lasten seksuaalisuus vielä niin näy. Potalla kyllä vertaillaan välillä mitä toisella on ja minulla ei.”

Mikä on seksuaalista?

- ”Esiopetusvuonna ihastumiset ja pusuhipat ovat enemmän sääntö kuin poikkeus.”
- ”Siitä ei puhuta nimellä seksuaalikasvatus vaan se on osana terveystkasvatusta.”

Tiedon puute, pelot ja harhaluulot aikaansaavat vastustusta

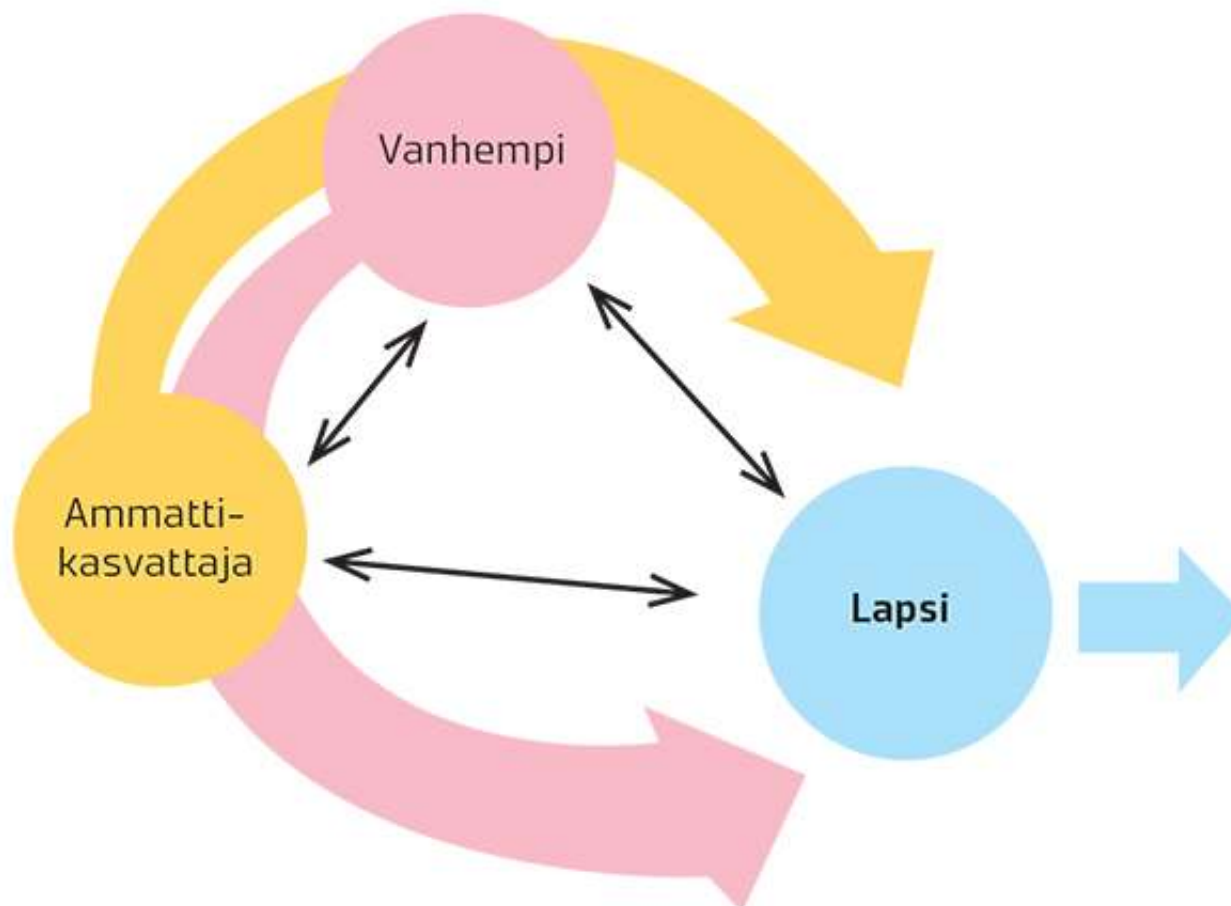
- Mitä on lapsen seksuaalisuus?
- Mitä on ikä- ja kehitystasoon sopiva seksuaalikasvatus?

- Viattomuus tuhoutuu kaikesta tiedosta.
- Yllyttää tekemään aikuis-seksuaalisia tekoja.
- Altistaa seksuaaliselle kaltoinkohtelulle.

- Vastattava vain jos kysyy ja vain mitä kysyy.
- Yksityisasia, josta ei voi kasvattaa yleisellä tasolla.
- Seksuaalisuus alkaa vasta murrosiässä.

Vanhempien toiveet ja tarpeet lisätiedosta

Tärkeä keskusteleva kasvatuskumppanuus

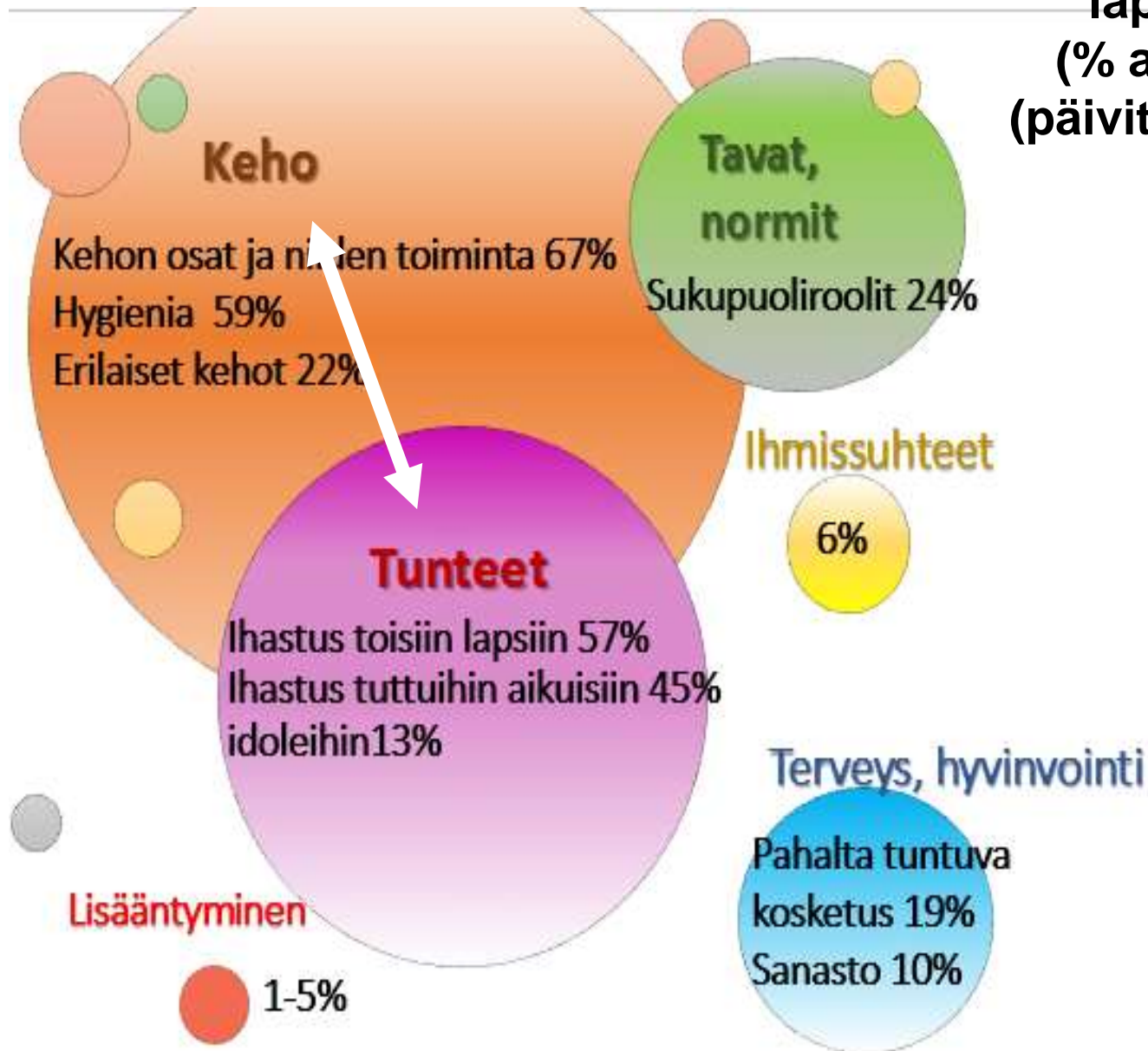
Lapsen

- tiedon saannin mahdollisuudet
- tietotaso
- taito ja lupa kysyä ja puhua
- terveyttä edistävät asenteet
- terveys ja hyvinvointi
- turvallisuus

Puheet päivähoidossa

Millaista puhetta
lapsiryhmässäsi?
(% ammattilaisista)
(päivittäin, viikottain)

Lapsuuden seksuaalisuus

- **Kehotunnekasvatus = pienten lasten seksuaalikasvatus**
- **Painottaa lapsille ajankohtaista tietoa**

Käytä eri sanoja

Pimppi, pippeli

Unnutus

Kehotunnekasvatus

Lapsen seksuaalisuus on varhainen kehoon, läheisyyteen, oikeuksiin ja tunteiden kokemiseen liittyvä alue.

Kunnioituksen ja koskemattomuuden merkitystä suhteessa omaan ja toisen kehoon sekä taidot puhua aikuisille on tärkeä opettaa varhaiskasvatuksessa.

YK Lapsen oikeuksien sopimus 1989

- **Perusoikeuksien, terveyden, koulutuksen, tasa-arvon ja turvan takaaminen jokaiselle lapselle.**
- **Oikeus saada omaan terveyteen liittyvää tietoa.**
- **Lapsen näkökulman kunnioittaminen: Lasten mielipiteet ja tarpeet on otettava huomioon.**

13. artikla: Lapsella on oikeus ilmaista vapaasti mielipiteensä sekä hakea, vastaanottaa ja levittää kaikenlaisia tietoja ja ajatuksia.

19. artikla: Valtioilla on velvollisuus ryhtyä koulutuksellisiin toimiin suojellakseen lasta muun muassa seksuaaliselta hyväksikäytöltä.

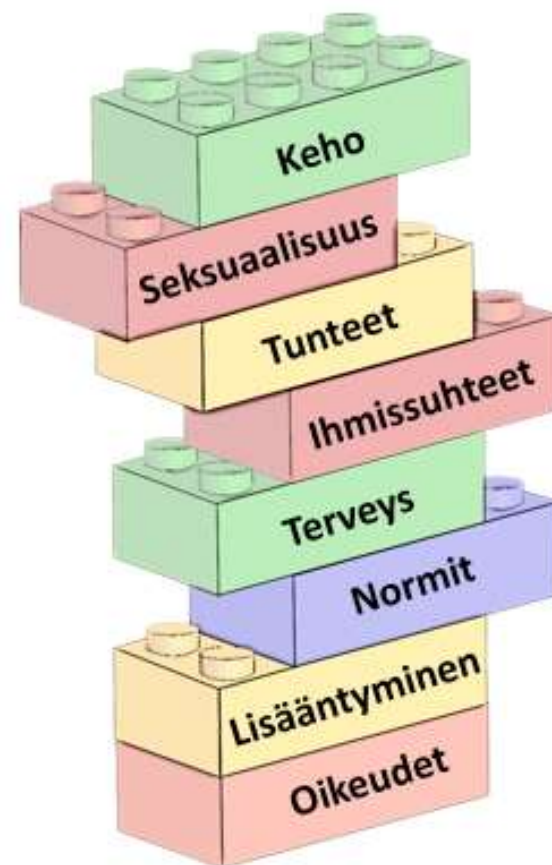
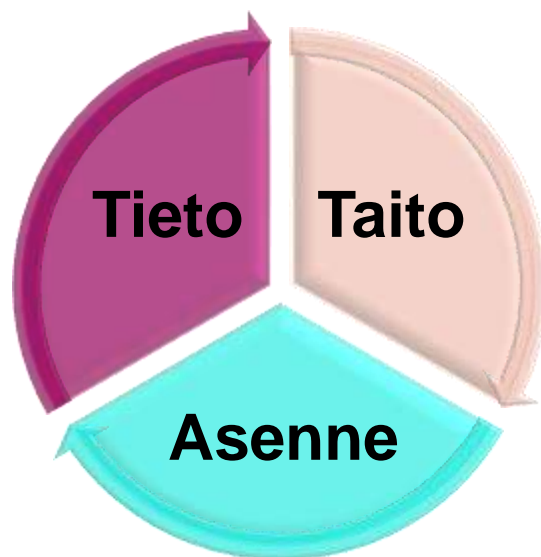
Lapsen perusoikeudet

- **Oikeus iänmukaiseen tietoon ja kasvatukseen.**
- **Oikeus tutustua omaan kehoon.**
- **Oikeus vaikuttaa omiin asioihin.**
- **Oikeus yksityisyyteen.**
- **Oikeus tietää omista oikeuksista.**
- **Oikeus kysyä ja oppia**
- **Oikeus tulla kuulluksi ja ymmärretyksi.**

WHO:N SEKSUAALIKASVATUKSEN STANDARDIT 2010

Sisältö ikätasoiseen, kokonaisvaltaiseen seksuaalikasvatukseen,
jossa 8 aihetta

0-4 vuotiaat
4-6 vuotiaat
6-9 vuotiaat
9-12 vuotiaat
12-15 vuotiaat
> 15 vuotiaat

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAN PERUSTEET 2016

Velvoittava, normi

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

”Lapsia ohjataan kunnioittamaan ja suojelemaan omaa ja toisten kehoa.”

”Turvallisuuden edistämiseen kuuluu myös turvallisuuskasvatus.”

-> lapsen oikeus kehotaitoihin ja turvataitoihin.

”Varhaiskasvatuksen tehtävänä on kehittää lasten kehontuntemusta ja –hallintaa.”

”Lasten mielikuvituksesta nousevia tai heidän kokemiaan ja havaitsemiaan asioita työstetään yhdessä.”

”Lapsella on oikeus ilmaista itseään, mielipiteitään ja ajatuksiaan sekä tulla ymmärretyksi niillä ilmaisun keinoilla, joita hänellä on.”

-> Myös jos hän ilmaisee seksuaalisuutta

”Jokaisella lapsella on oikeus hyvään opetukseen, huolenpitoon ja kannustavaan palautteeseen.”

-> Myös jos hän kysyy 'vaikeita' tai toimii sukupuolelle epätyypillisesti

• **”Lapsia rohkaistaan kysymään, ja lasten kysymyksiin vastataan.”**

• -> myös kun lapsi kysyy raskaudesta, lisääntymisestä, mistä vauvat tulee, seksistä.

• -> Aikuisten tulee osata vastata. (normi)

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

”Jokaisella lapsella on oikeus tulla kuulluksi, nähdyksi, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi omana itsenään sekä yhteisönsä jäsenenä.”

-> myös kun lapsi ilmentää seksuaalisuuttaan sanoin, teoin ja leikein.

”Lapsella on oikeus saada tietoa monipuolisesti, käsitellä tunteita ja ristiriitoja sekä kokeilla ja opetella uusia asioita.”

-> oikeus iänmukaiseen kasvatukseen seksuaalisuudesta: kehotunnekasvatus.

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Opetushallitus @Opetushallitus · 2 min

Vastauksena käyttäjille @CacciatoreRaisa, @LaruSuvi ja @eijakoivuranta

Yksi tärkeistä teemoista varhaiskasvatuksessa. Kehotunnetaidot ovat esillä laaja-alaisen osaamisessa sekä oppimisen alueissa.

Väestöliiton suositus kuntien vasun tueksi

KEHOTUNNEKASVATUS MUKAAN VASUUN!

Se johtaa ammattilaisten koulutukseen ja palvelujen kehittämiseen.

http://www.vaestoliitto.fi/vanhemmuus/tietoa_vanhemmille/pienten_lasten_vanhemmat/lapsijaseksuaalisuus/kehotunnekasvatus-mukaan-varhais/

Edelläkävijäkunnat joiden alueellisessa Vasussa on kehotunnekasvatus tehty näkyväksi:

Alavieska, Iitti, Kaarina, Kauhajoki, Kurikka,
Lempäälä, Nokia, Parikkala, Pirkkala, Pyhtää,
Rautjärvi, Riihimäki, Rovaniemi, Tampere, Vesilahti,
Ylöjärvi

Euroopan lapsiasiainvaltuutettujen (ENOC) lausunto 2017 ”Kokonaisvaltainen ihmissuhde- ja seksuaalikasvatus: Lasten oikeus saada tietoa”

- **Suositus: pakollinen seksuaalikasvatus varhaiskasvatuksesta lähtien!**

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen päätös 2018 (ECHR 021)

- Lapsilla on oikeus valtiolliseen seksuaalikasvatukseen huolimatta vanhempien kiellosta.

Perustelut:

Seksuaalikasvatuksen tarkoituksena on

- Ehkäistä seksuaalista väkivaltaa ja hyväksikäyttöä. Nämä ovat todellisia uhkia lasten terveydelle ja kaikenikäisiä lapsia pitää suojata.
- Valmistaa lasta sosiaaliseen todellisuuteen. Oikeuttaa hyvin nuorten lasten seksuaalikasvatuksen varhaiskasvatuksesta ja päivähoidosta lähtien.

Käytös päivähoidossa

Seksuaalisuus

Unnuttaa avoimesti 71%
Seks. leikit: yhdyntä
nukeilla 48%

Tunteet

Näyttää avoimesti tunteet 97%
Osoittaa ihastumista lapsiin 97%

Tavat, normit

Kunnioittaa yksityisyyttä 98%
Pyrkii salaamaan seks. leikit 95%

Terveys, hyvinvointi

Seks.leikit häiritsee toisia 86%
Käytös voi liittyä
kielt.kokemukseen 46%

Keho

Näyttelee sp.elimiään 82%
Tutkii toistensa kehoja 79%

**‘Millaista käytöstä näet
lapsiryhmässäsi?’
(% ammattialaisista)
(usein, joskus, harvoin)**

Pikkulapsivaiheen kehitystehtävä: kehon haltuunotto

- Myönteinen kehonkuva
- Myönteinen suhtautuminen läheisyyteen, kosketukseen ja hellyyteen
- Nauttiminen omasta kehosta

Lapsi ottaa haltuun oman kehonsa.

Lapsen kehoa ei saa arvostella.

Se on aina hyvä! Arvostelusta on vain haittaa.

Kehoitsetunto on sitä, miten pienet lapsetkin pitävät ja nauttivat kehostaan, miten he arvostavat ja rakastavat omaa kehoaan, mitä tykkäävät olla omissa nahoissaan ja ajattelevat omasta kehostaan.

Kehoitsetunto on lapsen kokemus siitä, että hänen kehonsa on upea, arvokas ja ainutlaatuinen.

Hyvinvointia syntyy, kun asia on ihmiselle Ymmärrettävä,
Hallittava, Merkityksellinen ja hänellä on siihen
Itsemääräämisoikeutta. Voisiko pienen lapsen keho olla
sellainen?

Lähde: Hämäläinen (2014), kirjassa *Well-Being and beyond: Broadening the public and policy discourse* (Edward Elgar).

Suojaa kehoitsetuntoa

Jos

**Kehossa on pahoja/rumia/tuhmia paikkoja.
Niistä ei saa puhua.**

Silloin

**Rikotaan lapsen ehjä minäkuva.
Tehdään vaikeaksi kertoa huonoista kokemuksista.**

Turvaa

**Myönteinen suhtautuminen läheisyyteen ja
hellyyteen.
Nauttiminen omasta kehosta. Itsesuojelun taidot.**

Tieto

- **Miten huolehdit kehostasi ja hygieniasta**
- **Nimet kehon osille**
- **Erilaiset kehot**

Taito:

**Jos joku läheisyys tai kosketus tuntuu
pahalta**

- 1. Sano EI!**
- 2. Lähde pois!**
- 3. Kerro aikuiselle,
johon luotat!**

Kosketuksen säännöt

- Kosketus on vapaaehtoista, sen pitää kaikkien mielestä olla mukava juttu
- Kehon tutkimusleikkeihin on säännöt
- Hyvästä kosketuksesta tulee turvallinen ja hyvä olo
- Huono kosketus sattuu, pelottaa tai suututtaa
- Kosketus ei saa olla salaisuus

Opeta taito – älä pelottele

- Lapsi osaa toimia oikealla tavalla, jos tilanne on pelottava tai tuntuu pahalta.
- Lapsi osaa tunnistaa pahalta tuntuvan kosketuksen ja läheisyyden ja kieltäytyä siitä, jos se tuntuu pahalta.
- Lapsi osaa hakea apua.

- Lapsi saa puolustaa itseään.
- Aikuiset auttavat lasta noudattamaan kolmen kohdan sääntöä.
- Lapsi voi ja saa hakea aikuisilta apua.
- Turvallisille aikuisille kannattaa kertoa, jos kosketus on tuntunut pahalta.

Myönteinen asenne

- **Minun keho on minun!**
- **Uikkareiden alla erityisen arvokkaat ja omat paikat**
- **Kaikki kehot ovat hyviä ja erilaisia**
- **Kaikki paikat ovat hyviä ja tärkeitä**

Painon hallinta on valtavan monimutkaista!

Sressi, uni, päivärytmi, tarjonta, tavat, ateria-ajat, yksinäisyys, geenit, tunteet, liikunta, suoliston mikrobit...

Painon hallinta on aikuisten – ei lasten – asia.

Puhu painosta varoen!

Lasten ulkonäköpaineita ei saa lisätä.

Puhutaan arvostavasti kaikista kehoista.

Häpeä haittaa hyvinvointia ja muutosta.

Voisitko olla kehotyytyväisen ihmisen mallina?

Kehotunnekasvatus fokusoi lapsen tarvitsemiin tietoihin, taitoihin ja asenteisiin, kuten kehonkuvaan ja tunnetaitoihin.

Tutkimustemme mukaan pienten lasten seksuaalisuuden ilmentämisessä lapset hakivat ylivoimaisesti eniten tietoa kehosta ja tunteista. He tarvitsivat taitoja suojata ja kunnioittaa koskemattomuuttaan; miten osoittaa ihastuksen ja mielipahan tunteita; miten kuunnella omassa kehossa olevaa tunnetta, ilmaista tunteita ja toimia tunteitten kanssa. Reippaan EI sanominen isommalle ihmiselle tai aikuiselle on jo isompi taito, johon pieni lapsi tarvitsee harjoittelua. Näillä tiedoilla ja taidoilla lasten hyvinvointi ja turvallisuus lisääntyvät, kun he oppivat sosiaalisen normiston ja hyväksytyt tavat puhua ja toimia sekä tietävät keneltä voi pyytää apua. Kasvattajat kokivat hankaluutta näistä asioista puhuttaessa. Selkeitä ohjeita ja sovittuja sanoja saati vastuuja ei ole käytössä varhaiskasvatuksessa.

Kehotunne-sana kuvaa sisäistä kokemusta omassa kehossa, jonka voi vain itse tietää. Se on itsetuntemusta ja oman tunteen, kehon ja kokemuksen arvostusta.

Se kuvaa, miten ihminen viihtyy nahoissaan, itsenään ja mitä tuntee omaa kehoaan kohtaan. Jokaisella on oma kehotunne, oma kokemus sisällään. Oma kehotunnetta on opeteltava kuulostelemaan ja ilmaisemaan. Jos joku kosketus tuntuu pahalta, omaa tunnetta saa uskoa ja siitä saa sanoa.

Kehotunnekasvatus tähtää myönteiseen kehoitsetuntoon, kehonkuvaan, hyvään tunteeseen omaa kehoa kohtaan ja omassa kehossa.

Tarkoitus on vahvistaa minäkuvaa, tunteiden tunnistamista, myönteistä kokemusta ja arvostusta kehosta, läheisyydestä, sekä myös toisten kehotunteen kunnioitusta. Kasvatuksessa pohditaan, miten tunteitten kanssa voi toimia ja miten huomaa toisten tunteen, sekä miten myönteisyyttä, hyvinvointia, mukavaa oloa ja itsetuntoa voi vahvistaa. On tärkeää oppia miten voi puhua tunteistaan ja miten niitä näytetään.

Onko Vasu koskettava?

”Hoito on fyysisistä perustarpeista huolehtimisesta sekä tunnepohjaista välittämistä.

Tavoitteena on, että lapsi tuntee itsensä arvostetuksi ja ymmärretyksi sekä kokee olevansa yhteydessä toisiin ihmisiin.

Vastavuoroinen ja kunnioittava vuorovaikutussuhde sekä myönteinen kosketus ja läheisyys muodostavat perustan hyvälle hoidolle ja huolenpidolle.”

Läheisyys ja koskettaminen ovat pienille lapsille tärkeitä. Hyväksyvä kosketus tukee kokemusta: Olen tärkeä osa yhteisöä ja minut hyväksytään. Se vahvistaa (keho)itsetuntoa.

Omasta koulutuksesta

Heikosti opetettu

- **Turvataidot**
- **Raskaus**

”Kaikista puhuttiin vain pintapuolisesti. Enemmän asioiden vakavasti ottamista ja vaikka arjen esimerkkejä: miten näitä asioita lasten kanssa käsitellään. Lapset kun ovat hyvin uteliaita ja haluavat vastauksia moniin asioihin.”

“Kuumat perunat”

Miten kertoa lisääntymisestä ja raskaudesta?

**Miten suhtautua lapsen unnutukseen /
itsetyydytykseen?**

Miten kertoa vaarallisista aikuisista?

Mistä lapset tulevat

- **Satu vai totuus**
- **Pitäisikö kaikki salata**
- **Pitääkö puhua seksistä/lisääntymisestä**
- **Puhu tunteista**
- **Kuka tekee lapsen**
- **Isänsiemen äidin vatsaan**
- **Miten vauva tulee ulos**
- **Monenlaiset tavat saada lapsia**

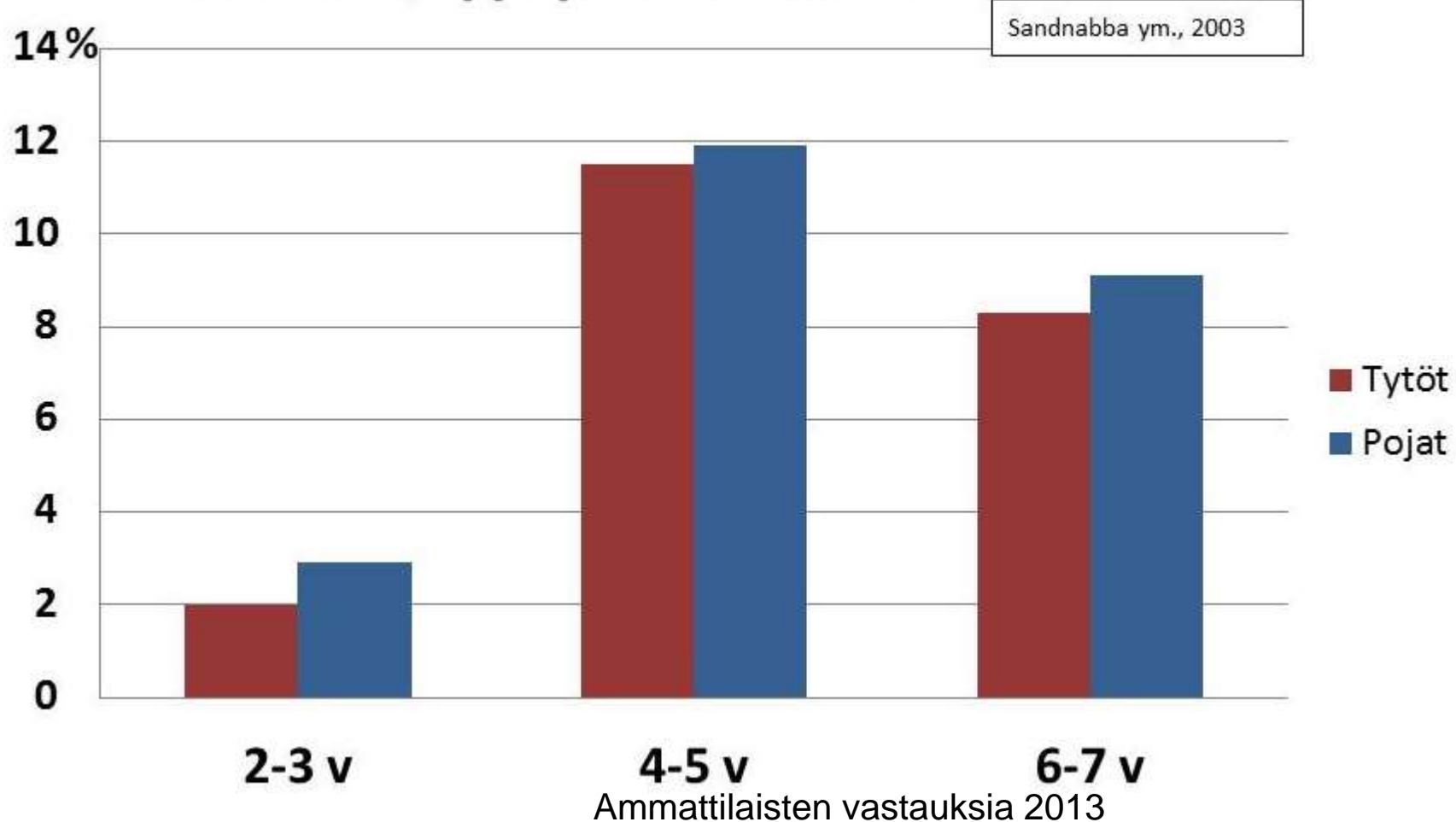
Pienten lasten itsetyydytys – näkyvää ja hämmentävää

Oman kehon tutkiminen, tyynnyttely ja hellittely (unnuttaminen)

- Itsensä tutkimista ja koskettamista
- **Lohtua**
- **Rauhoittumista**
- **Turvaa**
- Kuinka lapsen kanssa keskustella
- Aikuinen voi säikähtää

”Ensin vähän ärsytti koska en osannut odottaa sitä niin pian (alle 2-v). Nyt pojan unnuttaminen (meillä äheltäminen) nukkumaan mennessä on aivan normaalia.”
Vanhemman vastaus 2014

Unnuttaa/tyyydyttää itseään nukahtaakseen

Paljonko on itsetyydytystä?

”Välillä tuntuu että vanhemmat eivät edes tiedä lapsen unuttamisesta. Ja se mielletään jotenkin "likaiseksi" eikä osata suhtautua siihen luonnollisena vaiheena/tai mitä se milloinkin on.”

”Siitä pitäisi puhua enemmän. Huomaan joissain työntekijöissä kyvyttömyyttä käsitellä esim. unuttamista.”

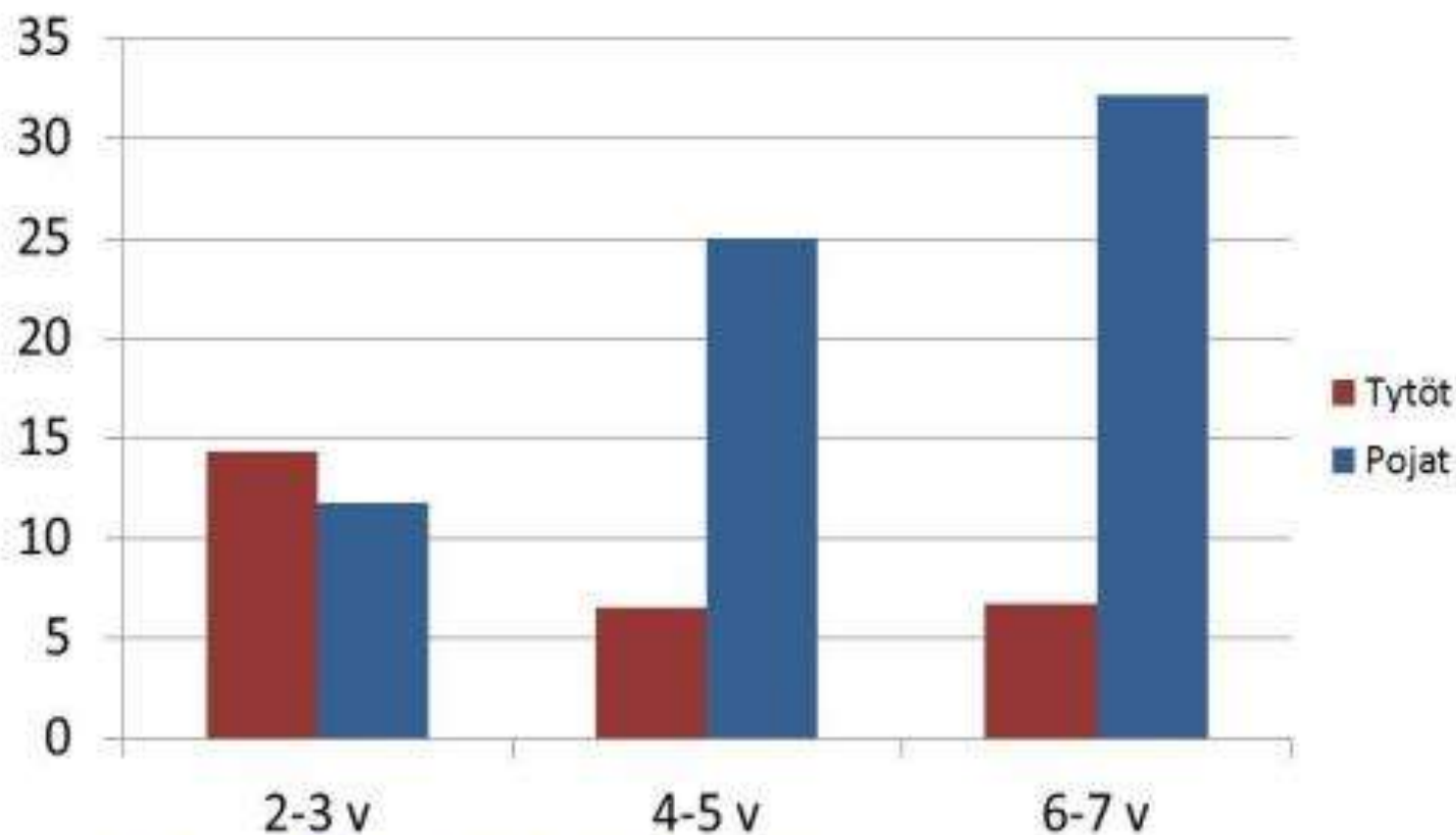
Paljonko on itsetyydytystä?

”Itsetyydytys lepohetkillä saattaa häiritä muita, on järjestetty rauhallisempi paikka tai joskus pyritty kiinnittämään huomio muuhun (jos todella häiritsee muita).”

”Jos unuttaminen häiritsee muita, sitä rajoitetaan hellävaroen.”

Koskettelee omia sukupuolielimiään päivähoidossa silloin, kun on muita ihmisiä ympärillä

[Age and gender specific sexual behaviors in children](#) *Child Abuse & Neglect, Volume 27, Issue 6, June 2003, Pages 579-605* K Sandnabba, P Santtila, M Wannäs, K Krook.

”Lapsi koskettelee itseään peiton alla nukkumaan mennessä, näyttellään pippeleitä toisille, saatetaan koskea toisen pippeliin, halutaan mennä samaan aikaan pissalle, katsoa kun toinen pissaa, joskus nukkeleikeissä nuket "pusuttelee.””

”Sukupuolielinten esittelyä toisille. Pyytämistä että toinen näyttäisi omansa.”

Unnutus

- Tutkiminen ja koskettaminen on turvallista
- Oppii kehon osia ja omia tuntemuksia
- Unnuttaessa lapsi tutustuu kehoonsa ja kokee että jokin juttu tuntuu hyvältä
- Kokee kehonsa jokaisen osan yhtä tärkeäksi ja samanarvoiseksi
- Unnutus on lapsen oma yksityinen juttu
- Hakee hyvän olon tunnetta sukupuolielinten kautta
- Vauvan / lapsen pesu, kuivaus ja ihon rasvaaminen on hyvä tehdä hellästi ja hoivaavasti, koska tämän kautta tuodaan esiin lapsen kehon arvostamista.

Kuinka keskustella lapsen kanssa unnutuksesta

- Lapsi hakee mielihyvän, turvallisuuden tai rauhoittamiseen tunnetta koskettamalla sukupuolielimiään
- Nimetään ne paikat lapselle, jotka ovat omia ja joihin voi koskea yksin ollessaan
- Muitakin sanoja voi käyttää, tutkistelu, nyplääminen, räplääminen, koskettaminen tai sana joka tuntuu tutulta omassa perheessä

Aikuinen tukee ja suojaa:

- Turvallinen
- Mukava läheisyys
- Opetetaan intiimiyttä ja rajoja
- Selitetään asioita

Oman kehon tunteminen ja arvostaminen
= suojelua

Ammattilaisten huolia

Lapset saavat ympäristöstään liikaa tietoa, johon he eivät ole kypsiä.

88% täysin/jokseenkin samaa mieltä.

Näen lasten tekevän sellaisia seksuaalisia tekoja, jotka voivat liittyä asioihin, joita lapsen ei olisi pitänyt nähdä tai kokea.

47% kyllä

Seksuaalisuuden portaat

Opetushallitus 2015

Seksuaalikasvatusmalli varhaiskasvatukseen ja kouluille

<https://verkkokauppa.oph.fi/sivu/tuotehaku/?action=search&search=seksuaalisuuden+portaati>

Malli valmiuksien kehittämisestä

- Tarjoaa työkalun portaittaiseen, lapsen ja nuoren kehitysvaiheeseen soveltuvaan ja jatkuvaan positiiviseen seksuaalisuuden tukeen.

Lähestyy seksuaalista kehitystä tunteiden ja oman kokemuksen kautta

Seksuaalisuuden portaat -malli

- Kuvaa tunnetason kypsymistä,
- Sisäistä, ikään liittyvää, portaittaista muutosta.
- Mahdollistaa portaittaisen, lapsen ja nuoren kehitysvaiheeseen soveltuvan ja jatkuvan seksuaalisuuden tuen.
- Kuvaa valmiuksien tasoa (Teot ja toiminta = eri asia).
- Tunteiden kohteet ja toiminnan tavoitteet muuttuvat.

- Kirja: Rakkaus, ilo, rohkeus - Seksuaalisuuden portaat. Positiivisen psykologian keinoin lämpöä, kehoitsetuntoa, myönteisiä taitoja solmia läheisiä suhteita!
- Uusi, raikas tapa vahvistaa lasta ja nuorta somen, median ja kaveriryhmän paineissa.

Olen ihana!

0-4-vuotias rakastaa itseään ja hyväksyy itsensä täysin. Kaipaa paljon sylviaikaa ja läheisyyttä. Lapsi tutustuu omaan kehoonsa ja löytää koskettamalla kaikki ihmeelliset kohdat. Hän kiinnostuu myös sukupuolten eroista. Kiintymyssuhteen turvallisuus, kosketuksen määrä ja laatu vaikuttavat lapsen itseluottamukseen, turvan tunteeseen sekä suhtautumiseen läheisyyteen, ihmissuhteisiin ja omaan kehoon.

BrilleslijperKater & Baartman, 2000; de Graaf & Rademakers, 2011; Erikson, 1968; Friedrich et al., 1998; Gordon et al., 1990; Larsson & Svedin, 2001; Palombo et al., 2009; Sandnabba et al., 2003; Schoentjes et al., 1999; Volbert, 2000

2-8-vuotiaan tykkäämiset kohdistuvat ikätovereihin ja lapsi haluaa osoittaa tunteensa saman tien. Oppii, ettei toista lasta voi halata tai pussailla ilman lupaa; ystävyyspelisääntöjä; yksityisyyden normeja myös vessa- ja pesutilanteissa; seksuaalisuuteen liittyvän erityisen yksityisyyden. Voi oppia puolustamaan myös omia rajojaan tykkäämis- ja tutkimusleikeissä.

Vanhempien ikä

Leikki-iässä, noin 3–10-vuotiaana suuri osa lapsista rakastuu johonkin lähimpiin aikuiseen.

Lapsi aikoo mennä naimisiin isän tai äidin kanssa.

Hän kiinnostuu siitä, mistä vauvat syntyvät ja miten tytöt ja pojat eroavat toisistaan.

Opitaan arvostamaan omaa ja toista sukupuolta.

Saako tyttö olla poikamainen, poika tyttömäinen?

Laseke-kyselyssä (2013) pyydettiin päiväkodin henkilökuntaa reagoimaan väittämään: On hyvin tärkeää että lapselle puhutaan siten, ettei poikia ja tyttöjä erotella.

25 prosenttia oli väittämän kanssa täysin samaa mieltä ja 32 jokseenkin samaa mieltä. Samalla 26 prosenttia oli hiukan eri mieltä ja 16 eri mieltä.

”Varhaiskasvatus tarvitsisi tietoa, kuinka suhtautua "prinsessapoikiin" ja "äijätyttöihin””

Ennustaako lapsuusajan käytös jotain?

- **Nukke**
- **Kaverina tyttö**
- **Kotileikki**
- **Rekka**
- **Kaverina poika**
- **Rymyleikki (rough-and-tumble)**

Erittäin paljon (extreme levels) sukupuolelle epätyypillisiä leikkejä 3-5-vuotiaana oli 15x todennäköisyys lesbotyttöillä ja 25x homopojilla.

- Prospektiivinen seuranta, n>4500.
- Preschool Activities Inventory (PSAI, äiti täytti) 2.5v, 3.5v, 4.7v,
- 15v:na ihastuminen tai seksikokemukset samaa sukupuolta kohtaan (oma ilm.)

Animaatioita lapsille

- Sukupuolen moninaisuudesta ja intersukupuolisuudesta Setan ja Tika-hankkeen animaatioita lapsille

https://seta.fi/2019/03/04/kaverit-animaatiot-kertovat-moninaisuudesta-ja-intersukupuolisuudesta-lapsille-ja-aikuisillekin/?fbclid=IwAR2kXHQQEw9dkcv_s1_ADGf9HRO1HiXynI1YV9zVyX6ucSmV-RL3eTLAi44